

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРАЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

А.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰАТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ А.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

«ҰАТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ КАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ»
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции,
посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан
«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»

COLLECTION OF REPORTS

of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary
of the national currency of the Republic of Kazakhstan
«STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE»

АСТАНА, ASTANA,
2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ
ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ"
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции, посвященная 30-летию
национальной валюты Республики Казахстан
**«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»**

COLLECTION OF REPORTS
of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary of the
national currency of the Republic of Kazakhstan
**"STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE"**

ASTANA, 2023

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261
М17

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Жағыпарова А.О. – Экономика факультінің деканы
Ажмухамедова А.А. – Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары
Мажитов Д.М. – «Қаржы» кафедрасының профессоры
Бұлақбай Ж.М. – «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
Майдырова А.Б. – «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі
Сембиева Л.М. – «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі
Аманова Г.Д. – «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі
Муталиева Л.М. – «Туризм» кафедрасының меңгерушісі
Мухияева Д.М. – «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
Алина Г.Б. – «Бизнес және басқару» факультетінің деканы, Esil University

М17 «Ұлттық валютаның тұрақтылығы мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде» Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023. – 787 б. Международная научно-практическая конференция, посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан **«Стабильность национальной валюты как фактор обеспечения финансовой безопасности государства»**. – Астана: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2023. – 787 с. International scientific and practical conference dedicated to the 30 th anniversary of the national currency of the Republic of Kazakhstan **«Stability of the national currency as a factor of ensuring financial security of the state»**. – Astana: L.N. Gumilyov ENU, 2023. – 787 p.

ISBN 978-601-337-909-8

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның еңбектер жинағында мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тұрақтылық факторлары қарастырылған.

В сборнике трудов международной научно-практической конференции рассмотрены факторы обеспечения финансовой безопасности государства и стабильности национальной валюты Республики Казахстан.

In the collection of works of the international scientific and practical conference, factors of ensuring the financial security of the state and the stability of the national currency of the Republic of Kazakhstan are considered.

ISBN 978-601-337-909-8

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

санаты енгізілетін болады [7]. Мамандандырылған платформаларда қамтамасыз етілген активтерді шығару және олардың айналымы жөніндегі қызметті жүзеге асырудың рұқсат беру тәртібі енгізіледі. Арнайы шешімді ресімдеу арқылы және тек қамтамасыз етудің бар екендігін растай отырып, оларды шығару тәртібі ұсынылды. Көлеңкелі экономиканы төмендету критерийлерінің бірі-қолма-қол ақшаны пайдаланып транзакцияларды азайту. Зерттеу аясында сарапшылар 2021 жылы халықтың орташа қолма – қол ақшасы 34,2% (65,8% қолма-қол ақшасыз) құрайтынын анықтады[8]. Бұл ретте қолма-қол ақшамен өндірілген шығыстардың ең көп үлесі базарлар мен нарықтарға (30,1%) тиесілі болды.

Қазіргі уақытта ҚР Ұлттық Банкі қолма-қол ақшасыз төлемдерді пайдалануды кеңейту бойынша жүйелі жұмыс жүргізуде. Қабылданған шараларға сәйкес, бір ай ішінде кәсіпкерлік субъектілерінің банктік шоттарынан қолма-қол ақшаны алудың шекті мөлшері белгіленді.

Қорытынды. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, Қазақстан көлеңкелі экономика көлемін азайтуда және қаржылық ашықтық деңгейін арттыруда белгілі бір табысқа қол жеткізді. Алайда, қоңыраулар қалады. Көлеңкелі құрылымдардың тез бейімделуі және ресми процедуралардан жалтару әдістерінің әртүрлілігі үнемі назар аударуды және бақылау шараларын жетілдіруді қажет етеді. Нәтижесінде, бұл шаралар көлеңкелі экономикамен күресті күшейтуге және Қазақстан Республикасының тұрақты дамуын қамтамасыз етуге ықпал етуі мүмкін. Осы аспектілермен жұмыс істеуді жалғастыра отырып, Қазақстан экономикалық тұрақтылықты, азаматтардың өмір сүру деңгейін және әлемдік экономикадағы өз ұстанымын нығайтуды қамтамасыз ете алады.

Пайданылған әдебиеттер

1. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30050517&pos=25;-12#pos=25;-12
2. Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 5 шілдедегі N 157 Заңы. "Мүлікті жария етуге байланысты рақымшылық жасау туралы"
3. <https://inbusiness.kz/ru/news/grazhdane-nalegalizovali-na-10-vvp>
4. <https://kz.kursiv.media/2020-05-08/ocherednuyu-amnistiuyu-kapitala-predlagayut-provesti-v-kazahstane/>
5. Заңсыз тау-кен қызметінің жолын кесу бойынша – <https://www.gov.kz/memleket/entities/afm/press/news/details/340913?lang=ru&ysclid=lfau7cygl867883155>
6. <https://www.nur.kz/society/1956197-imuschestvo-seryh-maynerov-planiruyut-konfiskovyvat-v-kazahstane/>
7. "Қазақстан Республикасындағы цифрлық активтер туралы" Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 6 ақпандағы № 193-VII Заңы
8. Қажымұратов ж. т., Шалғынбаев к.у., Майданов С. Ж., Межиров А. М. қолма-қол ақша айналымын реттеу шаралары көлеңкелі экономикаға қарсы күрес құралы ретінде// Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің экономикалық шолуы. - 2022. - №1-с. 67-77 <https://nationalbank.kz/file/download/78692>

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВОЙ ВАЛЮТЫ В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ

Ким Богдан Сергеевич

Евразийский Национальный университет имени Л.Н. Гумилева, г. Астана

kim_v_s04@mail.ru

Андатпа. Цифрлық валюта Қазақстандағы өзекті және өсіп келе жатқан тақырып болып табылады және басқару процестерін оңтайландыруға айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

Бұл аннотация цифрлық валюта тиімділігінің негізгі аспектілеріне, технологиялық инновацияларға, реттеуге және экономикалық қауіпсіздікке әсер етуге шолу болып табылады. Ол сондай-ақ цифрлық валютаға көшумен байланысты артықшылықтар мен тәуекелдерді, цифрлық валютаны енгізу кезінде реттеуші стандарттарды сақтауды қарастырады. Цифрлық валютаның болашақ даму сценарийлері негізгі артықшылықтар, төлемдердің жетілдірілген жүйесі, аударымдарға, валютаны айырбастауға жұмсалатын шығындарды азайту, ашықтық пен қауіпсіздікті арттыру, сондай-ақ оның Қазақстан кәсіпорындарындағы басқару саласына әсері талданады. Бұл аннотация персоналды басқару саласындағы перспективалық бағытқа шолу жасайды және осы саладағы барлық артықшылықтар мен тәуекелдерді жақсы түсінуге көмектеседі.

Түйінді сөздер: Цифрлық тенге, ашықтық, қауіпсіздік, артықшылықтар, тәуекелдер

Аннотация. Цифровая валюта является актуальной и нарастающей темой в Казахстане и может значительно повлиять в оптимизации процессов управления. Данная аннотация предоставляет собой обзор ключевых аспектов эффективности цифровой валютой, технологическими инновациями, регулирование и влияние на экономическую безопасность. Она также рассматривает преимущества и риски, связанные с переходом к цифровой валюте, соблюдение регулятивных стандартов при введении цифровой валюты. Анализируются сценарии будущего развития цифровой валюты основные преимущества, улучшенная система выплат, уменьшение затрат на переводы, конвертацию валюты, повышения прозрачности и безопасности, а также её влияние на сферу управления в предприятиях Казахстана. Эта аннотация предоставляет обзор перспективного направления в области управления персоналом и поможет лучше понять все преимущества и риски в этой области.

Ключевые слова: Цифровой тенге, прозрачность, безопасность, преимущества, риски

Abstract. Digital currency is a current and growing topic in Kazakhstan and can significantly impact process optimization in management. This annotation provides an overview of the key aspects of digital currency effectiveness, technological innovations, regulation, and their influence on economic security. It also examines the advantages and risks associated with transitioning to digital currency, complying with regulatory standards when introducing digital currency. Scenarios for the future development of digital currency are analyzed, focusing on key benefits, an improved payment system, reduced transfer costs, currency conversion, enhanced transparency and security, as well as its impact on enterprise management in Kazakhstan. This annotation offers an overview of a promising direction in personnel management and aids in a better understanding of all the advantages and risks in this field.

Key words: Digital tenge, transparency, security, advantages, risks

Цифровой тенге — это новый вид валюты, выпускаемый в Казахстане Национальным банком Республики Казахстан (далее - НБРК). Цифровой тенге не заменяет наличную или безналичную валюту, а используется совместно с ней. Новый вид национальной валюты будет доступен всем участникам финансовой системы при осуществлении платежей, денежных переводов, уплате налогов и получении субсидий. Внедрение цифрового тенге будет способствовать дальнейшему развитию национальной платежной системы и снижению зависимости от наличных платежей. Разработка цифрового тенге началась в июле 2020 года, и эта денежная форма была создана с целью устранения коррупции, сокращения количества наличных денег и обеспечения прозрачности расходования бюджетных средств [1].

Управление цифровым тенге осуществляет НБК, и вся отчетность, переводы средств, налоговые платежи и выплаты бюджетных средств осуществляются в оцифрованном виде. Цифровой тенге будет обладать всеми свойствами и функциями денег и создаст новые возможности для осуществления деловых операций и избежания коррупции. Будучи

третьей национальной валютой, цифровой тенге будет признан законным платежным средством наравне с наличной и безналичной валютами. 27 октября 2022 года НБРК объявил, что цифровой тенге будет интегрирован с блок-чейном (BNB Chain) для повышения безопасности финансовых услуг. Технология цифрового тенге разрабатывается с акцентом на эффективность и безопасность [2].

Цифровой тенге будет внедряться в три этапа до конца 2025 года, причем первый этап начнется в 2023 году. Внедрение "цифрового тенге" началось 14 августа 2023 года, когда НБРК объявил о введении этого вида национальной валюты. Целью проекта "Цифровой тенге" является дальнейшее развитие и модернизация национальной платежной системы. Цифровой тенге используется для расчетов по ценным бумагам и трансграничных платежей. На сегодняшний день ряд центральных банков ввели цифровые валюты: помимо стран Карибского бассейна и Нигерии, они также разрабатываются в Америке, европейских странах и Австралии. Основное преимущество цифрового тенге заключается в том, что платежи могут осуществляться без использования Интернета с помощью QR-кодов, NFC-платежей и платежей по номеру телефона [3].

Основным риском внедрения цифрового тенге является кибербезопасность. Взлом цифрового тенге приведет к сбоям и хаосу в финансовой системе. Внедрение цифрового тенге требует комплексных мер по его защите. Вторичный риск заключается в том, что банки будут оттеснены на задний план и возникнет ненужное посредничество.

Для того чтобы цифровой тенге был эффективным, необходимы новые законодательные и нормативные акты, обеспечивающие безопасность, надежность, скорость транзакций и ликвидность цифрового тенге. НБРК также должен анализировать влияние на экономику, чтобы при необходимости корректировать свою политику, и проводить информационно-образовательные мероприятия для населения и участников финансового рынка с целью популяризации использования цифрового тенге. Использование цифрового тенге может также снизить административные расходы. Например, можно упростить бухгалтерский учет и внутренние процедуры, что позволит сосредоточиться на решении стратегических административных задач.

Дальнейшее развитие цифрового тенге требует введения новых функций, защиты прав потребителей и создания новых мультивалютных кошельков. Основным преимуществом создания нового мультивалютного кошелька является возможность быстрых транзакций между двумя странами. В качестве примера можно привести российский рубль и китайский юань. При разработке соглашения о мультивалютном кошельке потребители получают возможность оплачивать и переводить деньги без посредников в рамках быстрых и безопасных транзакций. Этот мультивалютный кошелек будет удобен для компаний и персонала, участвующего в международных операциях, так как позволит снизить затраты на торговлю международными валютами и товарами за рубежом [3].

Эффективность цифрового тенге в сфере управления - важный и многогранный этап в развитии Казахстана, позволяющий государству занять лидирующие позиции на мировой арене. Эта инновация способна оказать существенное влияние на развитие казахстанской экономики и финансовых рынков. Цифровой тенге способен повысить эффективность финансовой системы и упростить процесс платежей и денежных переводов, что может оказать положительное влияние на бизнес, снизить издержки, ускорить платежи и стабилизировать курс национальной валюты. Внедрение цифрового тенге является важным элементом стабильности национальной валюты и ведет к повышению прозрачности для бизнеса, способствуя увеличению прозрачности для компаний. Успешное внедрение цифрового тенге создает глобальные возможности для сотрудничества с иностранными компаниями, ускорения обмена валют и снижения затрат на денежные переводы.

Список литературы

1. Национальный банк Республики Казахстан. Цифровой тенге. <https://nationalbank.kz/file/download/66539>
2. Ольга Кудряшова. Виртуальные деньги: где будет применяться цифровой тенге и какие риски он несет <https://www.zakon.kz/finansy/6407739-virtualnye-dengi-gde-budet-primenyatsya-tsifrovoy-tenge-i-kakie-riski-on-neset.html>
3. Проскурина К.Ю. Цифровой тенге: проблемы обоснования, внедрения и функционирования https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39986832&pos=5;-108#pos=5;-108

КАК ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ ПОВЛИЯЕТ НА НАЦИОНАЛЬНУЮ ВАЛЮТУ

Ким Р.В.

Научный руководитель – к.э.н., доцент Танатова А.Р.
Таразский региональный университет имени М. Х. Дулати, г.Тараз, Казахстан e-mail:
info@dulaty.kz

Аннотация. Влияние искусственного интеллекта на рынок труда является одним из важнейших аспектов современных общественных и экономических трансформаций. Данная статья обсуждает последствия внедрения ИИ на экономическом уровне. Искусственный интеллект, включая машинное обучение и автоматизацию, изменяет облик рабочей силы, увеличивая эффективность производства и автоматизируя рутинные задачи. В результате этого наблюдается как рост спроса на специалистов в области ИИ и цифровых технологий, так и уменьшение востребованности некоторых традиционных профессий.

Аңдатпа. Жасанды интеллекттің еңбек нарығына әсері қазіргі заманғы элеуметтік және экономикалық қайта құрулардың маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Бұл мақалада жасанды интеллект енгізудің жұмыспен қамту секторы үшін салдары талқыланады. Жасанды интеллект, соның ішінде машиналық оқыту мен автоматтандыру өндіріс тиімділігін арттыру және күнделікті тапсырмаларды автоматтандыру арқылы жұмыс күшінің келбетін өзгертеді. Нәтижесінде жасанды интеллект және цифрлық технологиялар саласындағы мамандарға сұраныстың артуы да, кейбір дәстүрлі кәсіптерге сұраныстың төмендеуі де байқалады.

Abstract. The impact of artificial intelligence on the labor market is one of the most important aspects of modern social and economic transformations. This article discusses the implications of the introduction of AI on employment. Artificial intelligence, including machine learning and automation, is changing the face of the workforce, increasing production efficiency and automating routine tasks.

Ключевые слова: Нейронная сеть, искусственный интеллект, безработица, компания, автоматизация, стратегия

На данный момент искусственный интеллект (нейронная сеть) уже широко применяется многими людьми. Он многоуровневый, способен самостоятельно анализировать информацию и обучаться, конечно иногда не без помощи человека. Его можно подготовить для разных задач, например, для торговли, финансов, медицины, прогнозирования, перевода и так далее. Некоторые нейронные сети доступны бесплатно и любой желающий может взять ее основу и подстроить под свои нужды.

Теоретический анализ и обобщение научной литературы. Базой для исследования послужили отечественные и зарубежные статистические данные.

Национальная валюта Республики Казахстана используется среди миллионов людей, с ней происходит миллиарды транзакций и в ней сосредоточено триллионы активов.